

MASARYK UNIVERSITY
FACULTY OF LAW

Úvod do Daňového práva II - Důchodové daně

Michal Radvan

Pojem „daň“

Daň je povinná, zákonem předem sazbou stanovená částka, kterou se více méně pravidelně odčerpává na nenávratném principu bez ekvivalentního protiplnění část nominálního důchodu ekonomického subjektu ve prospěch veřejného peněžního fondu.

=> pojem „daň stricto sensu“

Požadavek zákonné úpravy vybírání daní

Článek 11 odst. 5 LZPS:

Daně a poplatky je možné ukládat jen na základě zákona.

Pojem „poplatek“

Poplatek je peněžitou dávkou stanovenou zákonem, nenávratnou, vybíranou státem nebo jinými veřejnoprávními korporacemi za zákonem stanovené úkony jejich orgánů.

Pojem „cena“

- Poplatek za soukromoprávní statek
- Nemusí být ukládána ve formě zákona
- Respektuje skutečnou cenu služby
- Je možné stanovit ji dohodou

Pojem „berně“

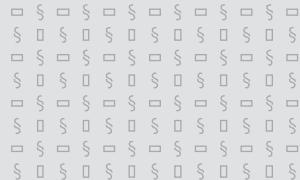
Pod pojmem **berně** rozumíme daně, poplatky, odvody, zálohy na tyto příjmy, příslušenství a další dávky, které jsou příjmy veřejných fondů.

Srov. § 2 odst. 3 DŘ - pojem „daň lato sensu“

Funkce daně

- Fiskální - je převažující; jejím účelem je zajistit příjmy státu a dalších veřejnoprávních korporací (Lafferova křivka)
- Regulační - prostřednictvím daní a prostřednictvím přesouvání peněžních prostředků v odpovídajících proporcích mezi ekonomickými subjekty a veřejným fondem nastává korektura příjmů.; daň může sloužit k ovlivňování ekonomiky jako celku nebo může ovlivňovat hospodářství selektivně
- Stimulační - představuje využití daňových nástrojů s cílem ovlivnit činnost ekonomických jednotek a tempo jejich rozvoje

Třídění daní

- Podle vazby na důchod poplatníka
- Podle subjektu daně
- Podle objektu daně
- Podle respektování příjmových poměrů poplatníka

Klasifikace daní podle vazby na důchod poplatníka

- **Přímé daně:** bezprostředně vyměřeny poplatníkovi na základě jeho důchodu či majetku, jsou adresné a přihlížejí k majetkové situaci poplatníka, který je sám vypočítává a odvádí, zná jejich hodnotu; dělí se na důchodové a majetkové
- **Nepřímé daně:** jsou placeny a vybírány v cenách zboží, služeb, převodů a pronájmů; nerespektují důchodovou ani majetkovou situaci poplatníka, jsou neadresné; člení se na všeobecné a akcízy

Klasifikace daní podle subjektu daně

- Jednotlivec
- Domácnost - jeden člověk (hlava rodiny) odvádí daň
- Oba manželé - manželský splitting
- Všichni členové domácnosti - plný splitting
- Společnost, korporace

Klasifikace daní podle objektu daně

- **Důchodové:** uvaleny na důchod (mzdu, plat, rentu, zisk, úrok apod.) jak v peněžní, tak v naturální podobě
- **Výnosové:** výše je odhadována podle vnějších znaků (počet zaměstnanců, druh podnikání, velikost budov, počet oken)
- **Majetkové:** zdaňují nemovitosti i movitý majetek, vlastnictví, držbu i nabytí
- **Z právních úkonů:** zdaňují dispozice s majetkem na základě civilněprávních úkonů

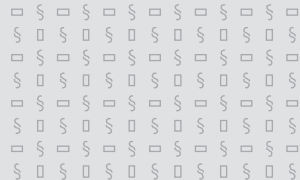
Klasifikace daní podle objektu daně - pokračování

- Z hlavy (subjektové): placené z titulu samotné existence
- Obratové: uvalené buď na hrubý obrat u každého výrobce nebo na čistý obrat docílený u posledního zpracovatele
- Spotřební: na veškerou spotřebu nebo selektivní
- Z obchodních operací: postihují finanční operace (např. burzovní daň)

Klasifikace daní podle respektování příjmových poměrů poplatníka

- Daně osobní (in personam): respektují důchodovou situaci poplatníka
- Daně in rem: placeny z titulu vlastnictví či nabytí určitého majetku, nákupu či spotřeby; výše není závislá na příjmech poplatníka

Klasifikace daní podle metodiky OECD

- Daně z důchodů, zisků a kapitálových výnosů
- Příspěvky na sociální zabezpečení
- Daně z mezd a pracovních sil
- Daně majetkové
- Daně ze zboží a služeb
- Ostatní daně

Vždy existuje další, podrobnější členění - viz např. Široký, str. 49.

Charakteristika důchodových daní

- Daň z příjmů fyzických osob
- Daň z příjmů právnických osob
- Přímé důchodové daně typu in personam
- Regulace v zákoně č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
- Příprava nového zákona

Konstrukční prvky daně

- Daňový subjekt
- Objekt zdanění
- Základ daně
- Sazba daně
- Korekční prvky
- Rozpočtové určení daně
- Správce daně
- Podmínky placení

Subjekt daně

- Poplatník daně - osoba, jejíž příjmy, majetek nebo úkony jsou přímo podrobeny dani
- Plátce daně - osoba, která je ze zákona a pod vlastní majetkovou odpovědností povinna daň vypočítat, vybrat ji od poplatníka nebo mu ji srazit a odvést ji správci daně
- Další osoby - např. nástupce
- Zastupování
- Způsobilost k právním úkonům / k právům a povinnostem

Subjekt DPFO

- Poplatníky daně z příjmů fyzických osob jsou fyzické osoby.
 - Rezidenti: poplatníci, kteří mají na území České republiky bydliště nebo se zde obvykle zdržují; mají daňovou povinnost, která se vztahuje jak na příjmy plynoucí ze zdrojů na území České republiky, tak i na příjmy plynoucí ze zdrojů v zahraničí.
 - Nonrezidenti: poplatníci ostatní; mají daňovou povinnost, která se vztahuje jen na příjmy plynoucí ze zdrojů na území České republiky.
 - pravidlo 183 dnů
 - bydlištěm na území České republiky se rozumí místo, kde má poplatník stálý byt za okolností, z nichž lze usuzovat na jeho úmysl trvale se v tomto bytě zdržovat.
- Plátcem daně z příjmů fyzických osob se rozumí osoba se sídlem nebo bydlištěm na území České republiky, která podle tohoto zákona odvádí správci daně daň nebo zálohu na daň, které jsou vybrány od poplatníků nebo poplatníkům sraženy, nebo úhradu na zajištění daně.

Subjekt DPPPO

- Poplatníky daně z příjmů jsou osoby, které nejsou fyzickými osobami, a i organizační složky státu.
- Rezidenti - poplatníci, kteří mají na území České republiky své sídlo nebo místo svého vedení, kterým se rozumí adresa místa, ze kterého je poplatník řízen, mají daňovou povinnost, která se vztahuje jak na příjmy plynoucí ze zdroje na území České republiky, tak i na příjmy plynoucí ze zdrojů v zahraničí.
- Nonrezidenti - poplatníci, kteří nemají na území České republiky své sídlo, mají daňovou povinnost, která se vztahuje pouze na příjmy ze zdrojů na území České republiky.

Objekt zdanění

= předmět daně

Představuje hmotněprávní skutečnost, se kterou zákon spojuje daňovou povinnost.

Ve většině případů se odráží v označení daně.

- důchody, vlastnictví nebo dispozice s majetkem, spotřeba apod.

Předmět DPFO

- Předmětem daně z příjmů fyzických osob jsou
 - a) příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky (§ 6),
 - b) příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti (§ 7),
 - c) příjmy z kapitálového majetku (§ 8),
 - d) příjmy z pronájmu (§ 9),
 - e) ostatní příjmy (§ 10).

- Příjmem se rozumí příjem peněžní i nepeněžní dosažený i směnou.

Předmět DPPO

- Předmětem daně jsou příjmy (výnosy) z veškeré činnosti a z nakládání s veškerým majetkem.

Základ daně

Stanoví kvantitu objektu daně.

Jedná se o konkretizaci objektu zdanění.

Ze základu daně je vyměřena daň.

Stanoví se podle účetní závěrky, hrubé mzdy, úředního odhadu apod.

Jednotkou míry může být např. množství, hmotnost, peněžní jednotka atd.

Základ daně - pokračování

- Daňové minimum
 - stricto sensu: stanovení mezní velikosti daňového základu, pod kterou se daň nevybere
 - lato sensu: vymezení pevné částky, o kterou se sníží základ daně - § 15, 34
- Minimální základ daně - zákonem je stanovena minimální výše základu daně, ze kterého se vypočítá daň

Základ DPFO

- Základem daně je částka, o kterou příjmy plynoucí poplatníkovi ve zdaňovacím období, za které se pro účely daně z příjmů fyzických osob považuje kalendářní rok, přesahují výdaje prokazatelně vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení, pokud dále u jednotlivých příjmů podle § 6 až 10 není stanoveno jinak.
- U poplatníka, kterému plynou ve zdaňovacím období souběžně dva nebo více druhů příjmů uvedených v § 6 až 10, je základem daně součet dílčích základů daně zjištěných podle jednotlivých druhů příjmů.

Základ DPFO

- § 6: dílčím základem daně jsou příjmy ze závislé činnosti nebo funkční požitky zvýšené o částku odpovídající pojistnému na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistnému na všeobecné zdravotní pojištění, které je z těchto příjmů povinen platit zaměstnavatel
- § 10: dílčím základem daně je příjem snížený o výdaje prokazatelně vynaložené na jeho dosažení
- § 7 a 9: paušální výdaje

Základ DPPO

- Základem daně je rozdíl, o který příjmy, s výjimkou příjmů, které nejsou předmětem daně, a příjmů osvobozených od daně, převyšují výdaje (náklady), a to při respektování jejich věcné a časové souvislosti v daném zdaňovacím období.

Sazba daně

Element určující výši daně ve vztahu k daňovému základu.

- Pevná sazba: určuje daň pevnou částkou přímo k objektu daně
- Procentní sazba: daň je vyjádřena procentem z hodnoty základu daně
 - Lineární procentní sazba: stejné procentní zatížení různého základu daně
 - Progresivní procentní sazba: čím vyšší hodnota základu daně, tím vyšší procento daňové sazby
 - Degresivní procentní sazba: opak progresivní procentní sazby; prakticky nesmysl, přesto se uplatňuje

Sazba DPFO a DPPPO

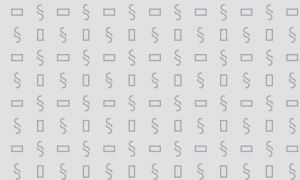
- DPFO: procentní lineární 15%
- DPPPO: procentní lineární 19 %, resp. 5 % (investiční, podílové a penzijní fondy)

Korekční prvky daně

Ovlivňují vyměření daně prostřednictvím použitého systému osvobození, slev na dani, úlev, ale také zvýšení daně.

Obvykle se uplatňují přímo ze zákona, není vyloučen ani zásah správce daně.

Korekční prvky

- Osvobození: § 4, 19
- Nezdaniitelná část základu daně: § 15
- Položky odčitatelné od základu daně: § 34
- Slevy na dani: § 35-35d vč. daňového zvýhodnění § 35c

Rozpočtové určení daní

Značí, do kterého veřejného fondu (veřejných fondů) plyne výnos z daně.

viz zákon o rozpočtovém určení daní

DP jsou daněmi sdílenými - výnos se dělí mezi státní, krajský a obecní rozpočet

Správce daně

Orgán veřejné správy vykonávající správu daně, tj. orgán oprávněný činit opatření potřebná ke správnému a úplnému zjištění, stanovení a splnění daňových povinností, zejména právo vyhledávat daňové subjekty, daně vyměřit, vybrat, vyúčtovat, vymáhat nebo kontrolovat jejich splnění ve stanovené výši a době.

Správce daně - pokračování

- Územní finanční orgány: finanční úřady, finanční ředitelství, GFŘ
- Celní orgány: celní úřady, celní ředitelství, Generální ředitelství cel
- Správní orgány
- Soudní orgány
- Obecní a krajské úřady

Správce a daňové přiznání

- Finanční úřad místně příslušný podle bydliště/sídla
- DP do konce 3. měsíce následujícího po skončení zdaňovacího období, resp. do konce 6. měsíce při zastupování
- Zvl. situace: na žádost, příjmy ze zahraničí

Podmínky placení

- Termíny placení - ve lhůtě pro podání DP
- Zásady placení, např. zálohy, platebně-technické podmínky - zálohy s ohledem na poslední daňovou povinnost, zálohy placené zaměstnavatelem

Děkuji za pozornost a přeji hezký zbytek dne!!!

Literatura

- Široký, J. Daňová teorie s praktickou aplikací. Praha: C. H. Beck, 2003.
- Radvan, M. a kol. Finanční právo a finanční správa - Berní právo. Brno: Masarykova univerzita a Doplněk, 2008.